

Ornithologiska iakttagelser i Algeriet.

Af

PAUL ROSENIUS.

Med 6 taflor.

Meddelad den 23 november 1910 af HJ. THEEL och Y. SJÖSTEDT.

Till dels med ekonomiskt understöd från Kungl. Vetenskapsakademien anlände jag, åtföljd af fil. stud. grefve Nils Gyldenstolpe, den 28 mars 1910, till Algeriet för att i de sydliga delarna af detta land idka företrädesvis ornithologiska studier.

Den 30 mars gjordes en utflykt till de 58 km. från Alger belägna Chiffapassen i Lilla Atlas och hade vi nöjet att vid Ruisseau des Singes bese de där i vildt tillstånd förekommande magoterna, *Pithecus innuus*, hvilka, tack vare religiösa hänsyn från muhamedanernas sida och skydd från den franska regeringens, utan större skygghet låta sig beskådas af turisterna.

Efter två dagars resa öfver Constantine anlände vi den 1 april till Biskra, där vi med afbrott den 11—15 i samma månad, under hvilka dagar företogs en utfärd till Touggourt, uppehöll oss till den 20 april, då vi afreste till El Kantara. Här uppehöll vi oss till den 27 april, då vi begåfvo oss till Batna, därifrån vi den 9 maj anträdde hemresan.

Den tid, som tillbragtes i Sydalgeriet ägnades åt exkursioner kring de nämnda hufvudstationerna samt till preparering af de insamlade naturföremålen. Till en mindre del gjordes insamling af smärre däggdjur samt reptilier och in-

sekte, hufvudsakligen skalbaggar. Hufvudintresset ägnades emellertid åt ornithologiska iakttagelser och åt insamlande af ornithologiskt material. Om resultatet af sträfvandena icke blef fullt ut hvad jag hoppats, beror detta till någon del därpå, att de ökenområden vi besökte, visade sig mera fågelfattiga än litteraturen i ämnet tyckts gifva vid handen, och äfven, och i främsta rummet, därpå att, då ingen tränad yrkespreparator stod till buds, allt för mycken tid förlorades på prepareringsarbetet.

Innan jag öfvergår till redogörelsen för de under resan iakttagna fågelarterna, torde jag böra i allmänna drag skissera terrängförhållandena och fågelfaunan å de besökta platserna.

Biskra är en oas i den s. k. peträiska öken, som här bildar nordranden af Sahara. Den naturliga terrängen är en högplåtå, höjande sig 111 meter öfver hafvet. Här och där bär den kullar och mindre betydande höjdsträckningar, medan den på andra ställen sänker sig till djupare liggande, mer och mindre sumpiga slättmarker — den salthaltiga s. k. sebkhaformationen. Norr om Biskra sträcker sig i bågform de sista utlöparne af Auresbergen (Stora Atlas) med Col de Sfa som högsta punkt rakt i norr på en nymils afstånd. Längs oasens rand drager Biskrafloden i sydostlig riktning.

I staden Biskra själf, dess planteringar och trädgårdar, sågos och hördes ej så litet fåglar. Ladusvalor, (*Hirundo rustica*),¹ flögo genom gatorna och sutto på telegrafträdarna, sparfvar (*Passer hispaniolensis*) höllos i flockar mest i utkanternas planteringar. Här liksom i stadsparkerna sågos ofta små flockar af steglitsor (*Acanthis carduelis africanus*), enstaka, rätt skygga koltrastar (*Turdus merula mauritanicus*), rödstjärtar (*Ruticilla Phoenicurus* subsp.?), löfsångare (*Phylloscopus*), och bastardnäktergalar (*Hippolaïs*).

Ouéd Biskra utgjordes vid tiden för vårt uppehåll i Biskra af en ett par hundra meter bred flodbädd, infattad mellan 5 å 6 meter höga lerbrinkar. Flodbädden låg till största delen torr, belagd med rundslipade stenar, och vattnet sökte sig fram i ett par smala rännilar. Vegetationen, som var mycket sparsam å den torrlagda marken, samlade sig rikare längs

¹ I denna uppsats användes, ehuru med undvikande af de tautologiska benämningarne, hufvudsakligen den i H. Harterts Die Vögel der paläarktischen Fauna begagnade nomenklaturen.

rännilarna och bildade på nordostsidan om staden frodiga buskmarker med tamarisk (*Tamarix africana*),¹ Nerium (*Nerium oleander*) och *Limoniastrum*. Vid de små rännilarna och pölarna uppehöll sig gärna sparfvar (ofvannämnda art), gulärlor (*Motacilla flava*), ladusvalor (ofvannämnda art) samt några sandrullingar (*Aegialitis dubia*). På de torrlagda fälten uppehöll sig några ökentrilar (*Oedicoemus crepitans saharæ*) och, efter midten af maj, biätare (*Merops apiaster*). Längs lerbrinkarna sågs en och annan tornfalk (*Cerchneis tinnunculus*), och i de nämnda buskmarkerna uppehöll sig buskskvättor (*Pratincola rubetra*) samt den bleka rödhufvade törnskatan (*Lanius rutilans*).

Åtta kilometer nordnordväst om Biskra ligger svafvelkällan Fontaine chaude. Här finnas svagt böljande sandmarker med gles- och småvuxna buskar af *Limoniastrum Guyonianum* samt här och där ett stånd af *Zygophyllum*, och ställvis höja sig kullar med splittrig och saltrik berggrund brytande fram ur sanden. Spridda i landskapet draga stråk af sebkhaterräng med sumpiga små vattendrag, där *Juncus*- och *Phragmites*-arter bilda frodiga vassruggar och vackert röda *Salicorniaceer* bilda rabatter i närmaste omgifningen. Här och där kan man finna ett stånd af den om vår Orobanche erinrande praktfulla parasitväxten *Phillipæa violacea*.

De fåglar, som befunnos bofasta i detta landskap voro mestadels den ljusa tofslärkan, *Galerida cristata arenicola*, ökenstenskvättan, *Saxicola deserti* och den svarta och hvita stenskvättan, *Saxicola lugens halophila*.

Vägen till Col de Sfa går rätt norrut öfver en tämligen lågländ och föga kuperad ökenslätt, där växtligheten å den rätt fasta, lerblandade sanden mestadels utgöres af den som spridda tufvor växande, mörkgröna och yfviga, vitblommande *Peganum Harmala* (fam. Rutaceæ). I denna fågelfattiga terräng observerades endast ett par korpar, *Corvus corax tingitanus*, flygande öfver mot bergen.

På och omkring Col de Sfa tedde sig ett rikare växt- och djurlif. Större och mindre buskar af den stortaggiga *Rhus oxyacantha* växte bland stenblocken och under branterna, äfvenså en och annan Sáríb-buske *Siszyphus lotus* och, såsom ännu mindre buskar, den något korallliknande *Anabasis articulata*.

¹ För bestämning af från Algeriet hemförda karaktärsväxter står jag i förbindelse till Prof. S. Murbeck i Lund.

Storvuxen reste sig den gulblommiga och finbladiga umbellaten *Ferula vesecritensis* med redan nedvissnade blad, Halfagräset, *Stipa tenacissima*, stod i rika, ännu ej blommande tufvor, på höga stänglar reste *Helicrysum caespitosum* sina gyllengula blomkorgar och halfklotformiga, gulblommande stånd af den egendomliga syngenesisten *Zallikoferia* prydd mark och skrefvor. Där fanns vidare violettblomstriga cruciferer, den tjockbladiga *Moricandia suffruticosa* och den gracila, blekt grågröna *Farsetia aegyptiaca*, och bland mera oansenliga blomster den lilla gulblommiga *Linaria fruticosa* och den hvitludna *Echium humile*.

Där den stenbesådda marken höjer sig upp mot bergåsen och terrängen ofta antager den intensivt rödgula — melonlika — ökenfärgen, visar sig, förutom den ljusa tofslärkan, *Galerida cristata arenicola*, den lilla ökenlärkan, *Ammomanes deserti algeriensis*, hvilkens färg här helt harmonierar med landskapets. Och ännu högre, där terrängens färger mörkna, men mark och stenrösen ställvis gå i rödgrått eller t. o. m. i lackfärg och karmin, kan en liten flock ökentrupetare, *Erythrospiza githaginea*, drifva omkring. Ännu högre upp, bland bergens söndersprängda åsar och block, har den svarta rännskvättan, *Saxicola leucurus syenitica*, sitt hemvist. Tornfalken, *Cherchneis tinnunculus*, stryker ofta fram efter bergsidorna, en och annan steppvråk, *Buteo desertorum*, drager öfver åsarna, och högt under himlen ilar alpseglaren, *Cypselus melba*.

Öfverskrider man Cal de Sfa-kedjan, är man vid stationen Ferme Dufour ute på en sebhkaartad slätt med här och där små sädesfält. På den hårda, leriga och spruckna marken växa *salicorniaceer* och en mörkgrön *Artemisia* samt här och hvar en Sarib-buske. Uttorkade strömbäddar skära djupt i jorden, och höga brinkar kringgärda stenbelamrade fält. Karaktärsfåglar äro här återigen *Galerida cristata arenicola* och *Saxicola deserti* och därjämte fältpiplärkan, *Anthus campestris*. Sandhönsen, *Pterocles arenarius*, uppenbara sig här, och i de unga sädesfälten hållas vaktlar, *Coturnix communis*. *Buteo desertorum* och *Corvus corax tingitanus* stryka då och då öfver slätten.

Ökenresan till det 22 mil rakt i söder om Biskra liggande *Tougourt* företogs med postdiligens. Under densamma gjordes endast de nödvändigaste raster, och afsittningarna i studie- och samlarsyften måste bli sparsamma och korta. Sebhka-

terrängen ned till Bordj Saada (28 km.) genomförs på nedfärden till mesta delen under nattens mörker och på hemfärden under sandstorm. Den del af detta område, som kunde något studeras, det närmare Bordj Saada belägna, var rikt bevuxet med *Tamarix* och *Salicorniaceer* och, i det sydligaste området, omväxlande med *Tamarix*, *Helianthemum* på små upphöjningar i sanden. I soluppgången, då sanden ännu låg orörd i vindstillan, syntes mångenstädes spårstråk af större och mindre skalbaggar, af lärkor, af *Pterocles* och af ökenräfvar *Canis zerdo*. Alla dessa spår voro efter ett par timmar utplånade. Ökenstenskvättor och ljusa tofslärkor stöttes upp här och där, och vid Ouëd Biskras flodbädd sågos på långa håll sträckande flockar af sandhöns.

Nedom Bordj Saada vidtager en högplatå, sträckande sig omkring 50 km. till Kefel Dor. Här är marken jemnare, vegetationen är glesare och mera småtufvig, och sanden ligger rödgulgrå, småstenig, ofta af vinden samlad i kilform i lä om tufvorna. Växtligheten består mest af *Salicorniaceer* samt den blågröna om vår *Sarothamnus* erinrande *Retama retam*, *Helianthemum*, *Peganum Harmala* och *Euphorbia*. I det nedre området af vägsträckan öfverväger *Retama* och *Euphorbia*, om stå vackert sjögröna mot den blå himlen. I denna terräng uppträda *Sarib*-buskar, ensamma eller i större grupper. Af karaktärsfåglar hade vi tillfälle iakttaga ökenlöparelärkan, *Alaemon alaudipes*, samt ökenvarfågeln, *Lanius excubitor elegans*. Ökenskvättan uppträdde fortfarande, om ock ej talrikt.

Nedanför Kefel Dor genomföres på en vägsträcka Saharas mest utpräglade sebkaformation, de s. k. Chotts, en hafsdpression af mera än 300 km:s utsträckning i väster och öster. Wintertiden betäckta med vatten lära dessa Chotts under våren torrläggas, ehuru de för ögat te sig som vattenvidder på grund af de i solljuset blåskimrande saltaflagringarna. Detta landskap är öfvermåttan enformigt. Den dyiga marken bär, så långt man färdas, samma små kullar med *Salicorniaceer*. En liten vassrugge kan spira ur gyttjan, ett *Phillipæa*-stånd kan något bryta mot enformigheten, här och där också några *Limoniastrum*-buskar, som stå vackert blågröna mot allt det olivgrönbruna. Lika enformig som terrängen var, lika liflös tedde den sig i det hela. Endast sällan såg man en ökenskvätta.

Söder om Mrayer passerades ännu litet Chott-terräng, men snart vidtog en mera högländt, småkuperad sandöken, där vegetationen nästan uteslutande utgöres af *Limoniastrum*, än växande som hög ljung eller mindre buskar och än, där sanden ryckts undan de mäktiga rotstammarna, som oliv- eller pilträd i miniatyr. Det var ett landskap lika enformigt som Chott-markerna och, om möjligt, än mera liflöst. En gång sågos tvenne ökenlöpare, *Cursorius gallicus*. På en med Sarib-buskar rik plats nedanför Mrayer påträffades återigen ökenvarfågeln, äfvensom *Lanius rutilans*. Ökenstenskvätan visade sig fortfarande, och tvenne gånger sågs en *Alæmon*.

Oasen **Touggourt**, målet för vår färd, låg i en småkullig sandöken med mycket sparsam vegetation af hufvudsakligen *Salicorniaceer*, *Tamarix* och *Zygophyllum* samt *Echinopsilon muricatum*. Den temperatur af 45° C. i skuggan, som härskade här, nödgade oss att begränsa exkursionerna till utkanterna af oasen och framförallt, till denna själf. Djurlifvet utanför oasen syntes rikt beträffande mindre däggdjur, reptilier och insekter. Fågelfaunan var däremot synnerligen fattig. Den enda ökenfågel, som observerades, var *Saxicola deserti*, som här syntes mycket talrik. Äfven inne i oasen var det rätt klent med fågelfaunan. Det visade sig att biätarne redan lämnat de sydligare oaserna — de hade också visat sig på vägen mot Biskra. Fågellifvet här skilde sig föröfrigt knappast från de öfriga oasernas kring och nedom Biskra. Palmdufvor, *Turtur senegalensis*, hördes någon gång och sågos mindre ofta. På nätterna hördes dvärghornugglan, *Scops giu*, och på kvällarna hördes spinnandet af nattskärran, *Caprimulgus ægyptius*. Under de hetaste middagstimmarna, då oasen föröfrigt föreföll fullständigt liflös, kvittrade sparfvorna, *Passer hispaniolensis*, i orubbad välmåga. I de med lermurar omgärdade oasträdgårdarna fladdrade löfsångare i fikonbuskarna eller de blommande granatträden. I de täta tamariskbuskagen på sandkullarna i oasens utkant hördes bastardnäktergalen, *Hippolais pallida* (*reiseri?*), och hvarhelst man kom i utkanterna, kunde man se en *Lanius rutilans* öfverst på någon buske.

Andra för oasen karakteristiska fåglar påträffades i oaserna kring Biskra. I Chetma, 8 km. öster om Biskra, sågos efter den 18 april flockar af biätare, *Merops apiaster*. Där

uppträdde också steglitsor och en och annan *Serinus canaria serinus*.

Till oaserna höra ju äfven arabhusen, och i Nord-Sahara äga dessa en synnerligen intressant karaktärsfågel i *Emberiza striolata sahari*.

Oasen **El Kantara** ligger i en storslaget vild natur på en punkt, där Auresbergen med ett djupt pass öppna sig mot den mera nakna och lågländta peträiska öknen. Höga och branta bergskedjor inrama här högslätter så väl som lågt ligande stenig ökenterräng. Någon trädvegetation förekommer ännu icke, men halfgräset går frodigt upp för de högsta höjderna, och på de högslättlika terrasserna under branterna är örtvegetationen relativt rik. Det är romantisk öken, om man så vill, och fågellifvet är rikare här och mera mångformigt. Till de för Col de Sfa omnämnda karaktärsfåglarna sällar sig här en hel rad andra. Klippdufvan, *Columba livia*, är allmän i bergbranterna, likaså blåtrasten, *Monticola solitarius* klippsvalan, *Hirundo riparia rupestris*, och, i åtminstone ett af bergen, alpkråkan, *Pyrrhocorax graculus*. Svarta gladan, *Milvus korchsun*, uppträder talrikt, smutsgamen, *Neophron perenopterus*, visar sig ej så sällan. Högt uppe under de väldiga branterna flyger arabernas jaktfalk, *Falco Feldeggi*, och öfver ravinerna bland de högsta bergstopparna visar sig någon gång en örn — om med säkerhet en *Aquila chrysaëtus* har jag icke kunnat afgöra.

Jag har så till sist att påpeka den allmänna karaktären å de lokaler kring **Batna**, som under vistelsen där besöktes. Staden själf ligger 1,050 m. öfver hafvet på en slätt, som rundtom omgifves af skogklädda berg. Här var vid vår ankomst tidig vår, och tiden för fåglarnas häckning tycktes i det hela sammanfalla med den i sydliga Sverige. På de odlade fälten kring staden stod säden som brädd, men blandad med en rikedom af vildblommor. Ymnigt växer den violettblommiga cruciferen, *Eruca sativa*, och här och där lyser den gulblommiga prästkragen, *Crysanthemum myconis*. I rabatter med blodröda blommor prunkar »gossen i det gröna», *Adonis aestivalis*. Pärlhyacinten, *Muscari comosum*, sticker upp sina svartblå blomax, och vackert köttröd spirar mera

sparsamt den vilda tulpanen, *Tulipa excelsa*. Dessa fält äro framför allt lärkornas. Sånglärkan, *Alauda arvensis* subsp.?, sjunger ständigt öfver dem, och den tunga kalenderlärkan, *Melanocorypha calandra*, lyfter sig för kortare stunder öfver jorden. Och icke sällan lyfter en *Anthus campestris*, när man sätter öfver fälten.

De rikt blommande markerna höra upp inför grusbäckarna med deras små palissadliknande stenäsar, timjan, *Thymus algeriensis*, doftar, och som igelkottar med aktningssjudande taggar ligga de halfklotformiga tufvorna af den violettblommiga papilionaceen, *Erinacea pungens*, och den gulhvitblommiga *Acanthyllis numidica*.

Där skär en ravin genom grusmarken, och den rödgula skvättan, *Saxicola hispanica*, ilar förskrämd efter ravinens krökar. Där står en sarib-buske eller en thujaliknande *Callitris*, och från toppen lysa de frappanta färgerna på en *Lanius rutilans*.

Backarna höja sig, och buskmarken tätnar. Rosmarinen breder sig med långa blåblommande kvistar, den styfva *Erinacea* klättrar vidare uppför bergslänten, och på den stenbeströdda marken, där sköldpaddan släpar sig fram, breda sig de sköntaggiga rosetterna af tistelväxten *Atractylis caespitosa*. Enbuskar, *Juniperus oxycedrus*, och *Callitris quadrivalvis*, draga sig tätare samman, och mellan dem breder sig ett litet stenekbuskage med hårdt och grågrönt bladverk och olivröda lafvar på stammarna. Detta är »maquis»-vegetationen. De nedersta bergslänterna tätna af den, och den fyller upp i sänkorna mellan bergen, glesnande ibland för att lämna rum åt steniga gräsmattor, där den vilda löfkojan, *Mathiola tristis*, dukar upp sina lilablommiga rabatter. Men den går också upp i skuggan under aleppo-tallarna, *Pinus halepensis*, och följer med ett stycke på deras väg uppefter det stenblockströdda berget.

I denna terräng finner man den lilla sångaren *Sylvia deserticola* och kanske också *Diplootocus moussieri*. Koltrasten lockar från dunklet under stenekbuskarna. Man hör och ser steglitsor, hämplingar och grönfinkar, och man skymtar de gröna ryggarna och de vinfärgade bröstena på de algeriska bofinkarne, *Fringilla coelebs africana*, när de i flockar ila upp mot de säkrare tallarna. Går man efter dem, skola de listigt skynda vidare, men i stället skall man få se den lilla »Bonellis löfsångare», *Phylloscopus Bonellii*, röra sig bland tallbarren

eller höra det fina lätet från ultramarinmesen, *Parus cœruleus ultramarinus*, och den algeriska svartmesen, *Parus ater ledouci*, som mera rastlöst skynda från träd till träd.

Jag har till sist att omnämna ännu ett par mera säregna landskap i omgifningen af Batna. Det var då först högslätterna kring vägen till Timgad, där den vilda kronärtskockan, *Cynara*, i tät samling och med vidtfamnande stånd dekorerar de magra tegarna eller med hjälp af Artemisian de af kulturen orörda grusmarkerna. Här är åter lärkornas värld, men till sång- och kalenderlärkan och tofslärkorna — såväl den ljusa formen som en mörkare — kommer här uppe den lilla *Calandrella brachydactyla*, som orädd slår till vid vägkanten.

Så var det stenekskogarna bortom Lambessa, i hvilkas synnerligen intressanta fågelvärld jag skulle önskat att få dröja längre än det blef mig möjligt. Det var de täta mer än manshöga stenekbuskagen, i hvilkas skugga perlhyacinten blommade och i hvilkas täta grenverk den moriska skatan hade nästen. Och det var de gamla orörda skogarna på undangömda bergsidor, där öfver knotiga, lafklädda stammar och grenar de olivgröngråa kronorna stängde ute det bländande ljuset och läto de ensamma starrstånden och de ensamma tusenskönorna blomma i en dämpad dager mellan de stretiga, magra enbuskarna. Där koltrast och dubbeltrast, *Turdus visivorus deichleri*, smögo undan för vandraren, där den algeriska grönspetten, *Picus viridis Vaillantii* knackade på veden, där blåkråkan skrånade och nötskrikan, *Garrulus glandarius cervicalis*, lät höra sina krängande, jamande ljud. Där mesarna, *Parus ultramarinus* och *ledouci* klängde på grenändarna och från turturdufvorna kom en entonig, klangfull låt. Där den stora ringdufvan satt orörlig i tätaste blad-dunklet och det brakade af vingslag, när hon gaf sig ut från närmaste kronan. Och där klipphönan, *Caccabis petrosa*, med ett vildt skärrande bullrade bort mellan stammarna.

Och så var det till sist färden genom bergdälderna vid Djebel Mahmel, där den höga gula asfodillen, *Asphodeline lutea*, och de små *Euphorbia*-buskarna gafvo litet färgstänk åt den stenbelamrade ödemarken, medan jättebuskar af *Calitris* med väldiga stammar, spridda på de kala bergsidorna, berättade om skogar som försvunnit. Här sågo vi för första gången Algeriets mest säregna fågel, *Diplootocus moussieri*.

Och här var det vi äntrade de högsta plåtåerna tätt under de hvita snöstrimmorna och fingo göra ett bomskott på den berömda *Saxicola oenanthe seebohmi*.

Jag går nu att i korthet redogöra för de under resan iakttagna fågelarterna och de viktigare data angående dem.

Erithacus luscini (L.)

Hördes i början af maj i trädgårdar utanför Batna; hördes och sågs, den 2 maj, i en trädgård i Lambessa, 11 km. sydost om Batna, och hördes, den 5 maj, på flera ställen å de med stenekbuskager samt enstaka högvuxna *Juniperus oxycedrus* och *Callitris* bevuxna lägre bergsidorna vid Ouéd Taga-dalen, en mil sydost om Lambessa. Ett par af stroferna i hans sång voro helt olika den nordiska formens och några af »slagen» verkade ännu kraftigare än dennes.

Ruticilla Tithys (L.)

Den 4 maj såg jag helt flyktigt en individ i de lägre bergen strax norr om Batna.

Ruticilla Phoenicurus subsp.?

Iakttogs den 8 april i stadsparken i Biskra och samma dag vid Fontaine chande, den 24 april i bergen vid El Kantara, den 5 maj i Djebel Mahmel-bergen och den 7 maj i stenekskogarna bortom Lambessa. Då jag icke haft fåglarna i handen, och då europeiska rödstjärtar öfvervintra i Nordafrika, är det oafgjordt, om det varit denna eller subsp. *algeriensis*.

Diplootocus moussieri (L. OLPHE-GALLIARD).

Denna vackra och intressanta karaktärsfågel för berberländerna hade jag på grund af A. Koenigs skildringar väntat att finna talrik i bergen kring Batna, och jag sökte den med ifver i sådan terräng, som af honom uppgifvits som dess älsk-

lingstillhåll — maquisvegetationen. Men jag såg den här lika litet som vid El Kantara och Biskra, där Koenig, om och mera sällan, iakttagit den. Det var i ett vida kalare och kargare landskap, i Djebel Mahmels bergöken, jag första gången, den 5 maj, skulle finna den. I de stenbelamrade dalsänkorna, där spridda grästufvor och den gula asfodillen utgjorde den hufvudsakliga vegetationen, visade sig fågeln i några exemplar. Och jag såg den äfven på Djebel Mahmels än kalare höjder. Medan jag äntrade de branta steniga sluttningarna, som ledde upp till de högsta höjderna, satt den lilla fågeln på en stenås högt öfver mig. Den var så pass skygg, att den drog sig bakom åsen innan jag hunnit inom skotthåll, och först sedan jag en stund hållit mig dold, kom den åter inom syn- och skjuthåll.

Samma dag iakttog jag den också i Ouéd Tagas mera vegetationsrika dalgång. Men i mera typisk maquis-terräng fann jag henne först på bergen vid Lambessa, där jag, den 7 maj, såg flera hanindivider i den på täta stenekbuskager särskildt rika terrängen.

Fågeln placering i systemet har erbjudit mer än vanligt intresse. A. Koenig, som ingående studerat den i naturen, fann förvandtskap med såväl *Ruticilla* som *Pratincola*, men ansåg sig böra hänföra den till det senare släktet. För släktskapen med *Pratincola* talade dels fågelns val af terräng, hvilken icke är den för rödstjärtarna typiska, dels nästets placering på marken eller lågt öfver marken under buskar. Därjämte skulle, enligt König, fågelns hållning och beteende helt erinra om buskskvättornas. För samhörigheten med *Ruticilla* åter talade äggens färg — de voro ljusst blå eller helt hvita såsom hos svarta rödstjärten. Men det fanns andra och viktiga omständigheter, som tala för släktskapen med *Ruticilla*. Redan Dressers afbildningar visa, att honans dräkt med de enklare, mera sammangjutna färgerna öfverensstämmer med rödstjärt- och icke med buskskvätthonornas. Fågeln har vidare rödstjärtens längre och finare näbb och öfverhufvud mera gracila byggnad. Och slutligen har den ju rödstjärtarnes stjärt med de båda mörkare midtpennorna. Om det sålunda redan af det anförda framgick, att fågeln afgjort mera närmade sig *Ruticilla* än *Pratincola*, så vann denna uppfattning ytterligare i styrka genom O. Kleinschmidts på Flückigers samlingsresor i Algeriet åren 1903 och 1904

samt på systematiska studier grundade framställning i »Berajah» för år 1908. Den här meddelade ungdrukten, som visade sig sammanfalla med röststjärtarnas, blef afgörande för fåglens släktskapsförhållanden. Ett intressant moment låg äfven i Kleinschmidts påvisande af att de hanliga nästungarna af »diademröstjärten» — såsom Brehm i riktig uppfattning af fågelns släktskapsförhållanden kallat honom — hade djupsvarta vingar med hvit vingspegel analogt med förhållandet hos vissa asiatiska röststjärtars ungar och analogt med det som unikum uppfattade förhållandet hos svarta röststjärten. Men ej minst intressant var till sist de i »Berajah» meddelade parallellbilderna öfver den ostasiatiska *Erithacus aureus* (af Hartert kallad *Phoenicurus aurea aurea*), hvilka på ett slående sätt ådagalägga förvandtskapen mellan de båda fågeltyperna. Det enda som talade emot densamma, var det af Kleinschmidt afbildade ägget af *E. aurea*, hvilket liknade rödhakarnas. Men detta förlorade sin störande betydelse, då Hartert i sin 1910 utgifna öfversikt öfver den paläarktiska fågelfaunan kunde meddela, att äggen af fågeln variera så, att förutom de af rödhaketypen förekomma helt ljusblå eller nästan hvita såsom hos diademröstjärten och att boet understundom lägges på marken, i stenhopar eller under liggande träd. Om Kleinschmidt år 1908 haft vetskap härom, hade han måhända icke längre tvekat att inränga den nordafrikanska fågeln i en *Erithacus aureus*-grupp. Han föredrog att låta honom representera en egen »Formenkreis». Men han har måhända icke så orätt, då han rörande det af Hartert år 1902 nybildade släktnamnet *Diplootocus* (= den som lägger två slags ägg) hvilket icke betecknar något enastående inom röststjärtarnas grupp, menar att detsamma för mycket aflägsnar fågeln från hans närmaste förvandtskap.

Ett af mig skjutet ♂-exemplar har en totallängd af 128 och en vinglängd, (V.), af 68 mm. Iris är mörkt brungrå, näbb och fötter svarta.

Saxicola hispanica (L.).

Hvarhelst i trakten kring Batna på öppna släta landet eller vid foten af bergen en ström farit fram och skurit djupt i marken, så att ler- eller grusbrinkar drogo branta längs slingrande raviner, kunde man i början af maj träffa på syn-

nerligen skygga och snabbflygande rödgul och hvita skvättor. Efter Harterts uppfattning äro de hittills som skilda arter uppfattade *S. stapazina* och *S. aurita* att anse som en och samma varierande art, åt hvilken han gifvit namnet *S. hispanica hispanica*. Ett af mig den 4 maj vid Batna skjutet ♀-exemplar har af prof. Koenig ansetts tillhöra formen *aurita*.

Saxicola deserti (TEMM.).

Denna skvätta, som synes vara en för öknen anpassad form af *S. hispanica* med konstant svart strupe, förekommer talrikt omkring och söder om Biskra. Den syntes oberoende af ökenterrängens växlingar, så att den förekom rätt allmänt bland sandkullarna kring Touggourt på samma gång den kunde iakttagas i sebka-terrängen vid Ferme Dufour. Men den tycktes dock vara mest hemma på mera fuktig mark och visade sig sålunda särskildt ofta längs Chott Melrir mellan Kefel Dor och Mrayer. I detta ytterst enformiga och liflösa landskap var fågeln en lika vacker som kärkommen uppenbarelse, när hon satt guppande med stjärten och bugande på de små med Salsolaceer klädda jordkullarna. Den var mindre skygg än den förmodade stamformen norr om öknarna. Då den förföljdes, satte den sig med korta mellanrum än på marken än i toppen af de mindre ökenväxterna, och än i toppen af sarib-buskar, där sådana funnos.

Saxicola lugens halophila (TRISTR.).

Vid Ferme Dufour sköt jag, den 3 april, ett ♀-exemplar af denna fågel, men såg ingen hane där. Sådana såg jag vid Fontaine chaude den 8 april och tyckte mig se ett par sådana på högplatån nedanför Bordj Saada den 11 april. Det för arten typiska landskapet är de salthaltiga bergen sådana de förekomma vid sydranden af Aurèsbergen. De lägre bergkullarna vid Fontaine chaude erbjödo också en för fågeln rätt passande terräng, då särskildt honorna i sin af blekgrått, sandbrunt, svart och hvitt brokiga fjäderdräkt passa väl in i detta landskaps färger, där markens kakifärg har ljusa fält och fläckar af saltkristall. Men äfven hanen i sina starka svart och hvita färger har skyddande likhet dels med det bländhvita saltet, dels med de mörka brottyorna i den sönderklyftade berggrunden.

Saxicola leucurus syenitica (HEUGL.).

Denna fågel förekom talrikt såväl vid Biskra som El Kantara. Den sågs äfven en gång, den 5 maj, ehuru landskapet här ej syntes så passande, mellan Lambessa och Timgad. Han är en utpräglad karaktärsfågel för den peträiska öknen. Där Aurèsbergen närma sig öknen och deras buskvegetation försvinner, där infinner sig »rännskvättan» och går med berglandskapets yttersta förtoningar söderut för att göra halt inför det flacka ökenlandet. Hon förekommer äfven i mera lågkullig terräng med ljusare kalkstensfärger, där hon mera bjärt står fram i terrängen, men mest älskar hon de vildaste, de mest sönderklyftade, de mest med stenblock belamrade och de i färgen dunklaste bergafsatserna, där hennes mörka dräkt mindre bryter mot omgifningen. Bergkäglans långa linje reser sig öfver väldiga stenrösen, och mot det rödgrå öfver klippor och block stå egendomliga beckbonna insprängningar och fläckar, hvilka väl harmoniera med särskildt honans mörkt umbrabruna fjäderdräkt.

Den 5 april hade jag här nöjet att närmare iakttaga ett par af denna fågelart. Jag satt bland stenblocken nedanför bergåsen och lurade på en »gundi» (*Ctenodactylus gundi*), och då vid fällandet af en sådan skottet dundrade mot klipphällen, kom en rännskvätta, en hane, med något liknande en mask i näbben och satte sig på ett stenblock inom skotthåll. Den satt där helt kort, flög så bort ett kort stycke, men återkom snart till sin förra plats och försvann sedan i den brant, med hvilken berget hängde fram öfver stenröena. Då han efter några sekunder åter kom ut, sköt jag den. Vid smällen rusade honan ut från samma ställe i klippbranten, hållande en »mask» i näbben. Hon flög långt och med vild fart och försvann ur sikte. Efter en lång stunds väntan syntes hon åter och flög flera gånger fram och tillbaka mellan bergkanten äfvensom branten och stenblocken därnedanför. Sedan hon skjutits, undersöktes platsen, där boet måste vara tillfinnandes. Detta befanns ligga 75 cm. öfver marken i den inåt lutande stenväggen i en hålighet inne i berget, som utåt slöts med en 6 cm. bred och ungefär dubbelt så hög öppning. Utifrån kunde svagt skimras en barriär af mindre stenar. Sedan väggarna kring ingången blifvit borthuggna, fick man 20 à 25 cm. inåt se en 10 à 15 cm. hög håll af tumslånga

och längre stenflisor, och bakom denna låg nästet, som till min stora öfverraskning — König hade mellan 2 och 11 april i trakten af Biskra sett flera bon af samma fågel, alla innehållande ägg — inneslöt ungar, tre till antalet och i en ålder af omkring 8 dagar. Nästet var stort och bestod i yttre och undre delar af torra, fina grässtrån jämte några kortare stycken garn och snöre samt i inre delar och till mesta delen af ull och hår, af get, kamel och gundi.

Ungarna hade i likhet med tvenne något äldre ungar af samma art, hvilka den 25 april tillfördes mig af herdar i El Kantara, rent svart och vit fjäderdräkt minst lika djupsvart som de gamlas. Detta förhållande, som starkt bryter mot det vanliga förhållandet inom familjen *Turdidae*, att ungar ha en brunaktig, mer och mindre spräcklig dräkt, torde tyda på en långt gången differentiering af släktet och en högt fulländad färgens anpassning efter terrängen och boplatserna.

De större ungar hade i magen 7 à 8 cm. långa larver, delar af större skalbaggar och t. o. m. rätt stora bitar af snäckskal.

Pratincola rubetra (L.).

I oasen Chetma öster om Biskra såg jag den 18 april en buskskvätta, utan att kunna afgöra om den tillhörde denna eller följande form. Den 19—21 april sågos flera exemplar i buskmarkerna i Ouéd Biskra. Den 20 april sköt jag där ett ♂-exemplar med den för nordeuropeiska formen karaktäristiska färgteckningen.

P. rubicola, som uppgifves häcka kring Batna, kunde jag där, trots mycket spanande, icke iakttaga.

Pratincola rubetra Spatzi (ERL.).

I början af maj sågos ofta buskskvättor kring Batna. Den 1 maj sköt jag där en ♀-individ och den 5 maj en ♂-individ med den ljusare färgläggning, som skall karaktärisera den dalmatinska och eventuellt tunesiska formen spatzi. Honans äggstockar voro helt outvecklade.

Monticola saxatilis (L.).

Den 4 maj iakttog jag å ett berg ett par kilometer norr om Batna en individ af denna art. Berget hade gles maquis-vegetation och gles tallskog. Nära krönet gick en palissadliknande, sönderklyftad stenås. Från denna hörde jag kortstråfig, melodisk och rätt långt hörbar fågelsång och fann den härröra från en stentrast, en praktfull hane. Den smög sig tidigt undan och lät sig ej vidare ses.

Monticola solitarius (L.).

Den 22 april sköt jag ett ♂-exemplar i branten på nordsidan af Djebel Filatu vid El Kantara. Den kom flygande som en trast nedifrån högslätten och satte sig på ett klipp-utsprång.

Följande mått å fågeln äro antecknade:

T. l. 24 cm.; V. = 13,3; V. s. = 4.¹

Svalget är i yttre delar olivgult.

Ett bo, taget i bergen vid El Kantara den 24 april, innehöll 4 något rufvade ägg af följande mått och vikt:

$$\frac{24,5 \times 18 \text{ mm.}}{22 \text{ cgm}}, \quad \frac{22,5 \times 17,5}{21}, \quad \frac{22,5 \times 18}{22}, \quad \frac{23 \times 18}{22}.$$

Boet består af små fina, torra gräs samt partier af hvarjehanda torra växter och i inre delar af en myckenhet fjäder, hufvudsakligen af tamböns samt fårull.

Turdus merula mauritanicus (HART.).

Den 4 april såg jag ett par skygga koltrastar i en större trädgård vid Biskra. Den 23 april sköt jag i oasen El Kantara en gammal ♀-individ och såg ett gammalt bo i en hög palmkrona. Flera koltrastar observerades där. De sutto vanligen i de högsta palmkronorna och sjöngo. Sången tycktes något svagare än våra koltrastars och innehöll en del främmande ljud. Den 30 april såg jag i bergen vid Batna

¹ I det följande användas beteckningarna: T. l. = totallängd; V. = afståndet från vingbogen till stjärtspetsen; V. s. = afståndet mellan ving- och stjärtspets; T. = tars; S. = stjärt.

ett par koltrastar i maquisvegetationen, och den 7 maj sköts ett ♀-exemplar i stenekskog bortom Lambessa.

De tre fåglar, två ♂ och en ♀, jag haft tillfälle undersöka, skilja sig vid första påseende från vår vanliga koltrast, men öfverensstämma å andra sidan ej fullt med någon af de af Hartert uppförda subspecies så som de af honom beskrivas, något som i sin mån är ägnadt att illustrera den lifliga variation, i hvilken *Turdus merula* är stadd i sydvästhörnet af den paläarktiska regionen. Hvad måtten angår, sammanfalla de med Harterts *T. merula mauritanicus*. Totallängden, 260 mm., är större än det i Naumann för vår koltrast angifna maximivärdet, 247 mm. och synes resultera hufvudsakligen ur den större stjärtlängden, som utgör 120—122 mm., det största måttet för samtliga subspecies inom den sydvästpaläarktiska gruppen. Vinglängden 127—129 mm., sammanfaller med den hos vår koltrast och med den hos *T. m. mauritanicus*. Tarsens längd utgör 36 mm.

Det som i öfrigt och i främsta rummet verkar afvikande är näbben och honans färg. Näbben är påfallande lång och kraftig. Medan i Naumann genomsnittslängden uppgifves vara 17—20 mm. mäter den å mina exemplar 20—22 mm. Största höjden är 8 mm., medan den å af mig mätta exemplar i Malmö museum mäter 6 mm.

Näbben är hos ♀-exemplaret helt orangegulrött, något som icke förekommer hos vår vanliga koltrast, men väl hos *T. m. mauritanicus* liksom ock hos Canarieöarnes *T. m. cabreræ*.

Om också hanens färg förefaller något mera djupsvart och glänsande än hos vår koltrast, är dock framförallt honans färg säregen. Allmänna uttrycket är att hon är mörkare än våra koltrasthonor och mera närmar sig han-dräkten. Hon saknar helt den vanliga rostbruna färgen. Ofvansidan går i umbrasvart och undersidan mera i skiffergrått. Bland våra koltrastar händer det, såsom jag erfarit vid studiet af en större skinnsamling i Köpenhamns zoologiska museum, att honfärgen går mera i grått, men detta endast i sällsynta undantagsfall å mycket unga individer. Å mitt exemplar från El Kantara är buken skiffergrå med obetydlig inblandning af ljusbrunt. Bröstets fjädrar ha små svarta skaftfläckar, utanför dessa äro de ljust olivbruna och i öfrigt ljust skiffergrå. Strupen är hvit och ljusgrå med rätt bjärt tecknade svarta fläckar. Hela ofvansidan är dunkelt umbrasvart.

Harterts beskrifning öfver *T. m. mauritanicus*, enligt hvilken brunt icke skulle finnas på öfversidan och icke olivbrunt på bröstet liksom icke heller utpräglade fläckar å strupen, träffar sålunda icke in på mitt exemplar.

Hartert har undersökt 17 exemplar (af båda könen) från Algeriet. Det synes emellertid, som om ännu större material skulle vara behöfligt.

Turdus viscivorus deichleri ERL.

I stenekskogarne sydost om Lambessa såg jag den 5 maj ett par dubbeltrastar. De voro mycket skygga.

Hippolais pallida reiseri HILGERT.

Hörde den 13 april i Touggourt sång af en *Hippolais* och såg den flyktigt utan att kunna afgöra hvilken art den tillhörde. • Då enligt Koenig endast *H. apaca* (= *pallida*) går ned i Sahara och, enligt Hartert, ofvan angifna underart är den i oaserna förekommande, förmodar jag att fågeln tillhörde denna art. Fågeln höll sig envist i ett stort, tätt Tamarix-buskage i utkanten af oasen.

Phylloscopus Bonellii (VIEILL.).

Var utomordentligt talrik vid Batna, där den förekom såväl i trädgårdarne och alléerna invid staden som i tallskogen på bergen. Den sågs också i stenekskogarne bortom Lambessa. Påminte i sitt uppträdande rätt mycket om en *Regulus*, rörde sig lifligt ilande från kvist till kvist och fladdrade ut då och då och liksom hängde i luften.

Phylloscopus sibilatrix erlangeri.

Iakttog den i Ouéd Biskra, där den från trädgårdar, som nådde ut till flodbädden, kom ned till de små dyiga pölarne och orädd rörde sig bland örterna. Å ett af mig skjutet ♂-exemplar är vinglängden (V.) 81 mm.

Sylvia deserticola TRISTR.

Denna vackra karaktärsfågel för Nordvästafrika hade jag åtskilliga tillfällen att iakttaga framförallt i maquisvegeta-

tionen vid Batna. Den uppträdde oftast parvis och rörde sig med stor liflighet bland kvistarne på Rosmarinbuskar, *Juniperus* och *Callitris*, och ej sällan såg man den sätta sig på marken. Stjärten höll den ofta uppstående som en gärdsmyg.

Jag fann den också i de täta buskskogarne af stenek vid Lambessa. I dessa skogar funnos spridda enbuskar, litet hagtorn och frodiga, starrliknande grässtånd, men, såvidt jag kunde finna, ingen rosmarin, hvilket jag fäste mig vid, då sagda växt uppgifvits som samhörig med fågeln.

Slutligen såg jag den 8 april ett exemplar, en hona, i ökenterrängen vid Fontaine chaude. Det kan måhända förtjäna uppmärksammas, då fågeln år 1858 upptäcktes just i algieriska Sahara, ehuru sydligare än Biskra, för att långt senare återfinnas endast på häckplatserna i bergen. Man hade till och med velat tro, att Tristram förväxlat den med den genuine ökensångaren *Sylvia nana deserti*. Det ser ut som om fågeln under vintern drog ned genom Sahara.

Agrobates galaktotes (TEMM.).

Den 21 april iakttog jag en individ af denna art vid Ouéd Biskra. Den kom fram ur buskagen i en intill flodbädden gående trädgård och satte sig med rätt uppstående stjärt å den sluttande lerbrinken. Den 26 april sköt jag ett exemplar inne i arabbyn vid El Kantaraoasen. Den var påfallande orädd där den satt stilla eller hoppade några steg, med stjärten uppstående, på den lilla med lermurar och plantager omgifna bygatan.

Sylvia communis LATH.

Sköts en gång i början af maj af N. Gyldenstolpe, i de glest buskbevuxna grusbackarne invid bergen öster om Batna.

Parus coeruleus ultramarinus BP.

Liksom en del andra fåglar har blåmesen med något olikartade former modifierats för olika områden af Nordvästafrika, inclusive Canarieöarne. Den i Algeriet, Marocko och en del af Canarieöarne förekommande *P. ultramarinus* iakttogs

i enstaka exemplar i slutet af april i de tallbevuxna bergen vid Batna och den 7 maj, i de höga stenekskogarne söder om Lambessa. Den föreföll skyggare än vår *P. coeruleus*.

Parus ater ledouci MALH.

Denna såvidt bekant, endast i Algeriet och Nord-Tunis lefvande svartmesform påträffades den 28 april i de tallbevuxna bergen vid Batna och därsammastädes den 3 maj, då en individ sågs flyga från en tallkrona ned till en liten i en ravin befintlig glesvuxen stenekbuske, där den hoppade på marken och plockade i och tog med sig af markens mossa. Den 7 maj sågs en individ i stenekskogarne bortom Lambessa. Var öfverallt skyggare än *P. ater*.

Certhia brachydactyla mauritanica WITHERBY.

Sedd en gång i stenekskog mellan Lambessa och Ouëd Taga.

Melanocorypha calandra (L.).

Talrik å de odlade fälten kring Batna. Den plögade gå upp ett tiotal meter framför en och långsamt, ryckvis, höja sig, och gick snart åter ned efter att ha hållit sig stilla på samma punkt med fladdrande vingar, spänstigt böjda som på en snäppa.

Sågs äfven ständigt vid vägen öfver den mestadels vildvuxna högslätten bortåt Timgad. Satt ofta vid vägkanten lockande kusken att slå efter den med piskan. Ibland sågs den stående, högrest, på en sten ute i fältet.

Alauda arvensis subsp.?

Sånglärkor hördes ofta öfver de odlade fälten kring Batna.

Den 5 maj kom en arabpojke med ett bo innehållande 1 ägg och 2 knappt halfvuxna ungar. Den 8 maj fann jag på ett fält vid Batna ett bo med 4 halfrufvade ägg, hvilka i allo öfverensstämde med våra nordiska sånglärkors.

Tvenne skjutna exemplar visade sig föga afvika från vår vanliga sånglärka. Näbben är *icke* längre, däremot något

smalare. Fåglarne förefalla mera mörkfläckiga till följd af att grundfärgen är ljusare, ljust gråbrun i stället för rostbrunrå. Buken är mera helt hvit. Formen passar icke in under beskrifningen på *A. arvensis harterti*, som enligt Hartert skulle vara den algeriska, snarare under den som H. ger af *A. arvensis cantarella*.

Calandrella brachydactyla LEISL.

Den 3 april sköts en gammal hona vid Ferme Dufour och den 15 april en ungfågel vid Moghar (mellan Touggourt och Mrayer). När vi den 2 maj på aftonen åkte öfver den vildvuxna högslätten bortåt Timgad, slog först ett exemplar och snart därefter tre stycken helt orädda ned på vägen. Två skötos och visade sig vara hanar med starkt svällda testes. De voro ljust rostfärgade på hjässan; och hela dräkten är, jämförd med de förstnämnda fåglarnes, mera ljust sandbrun. Honexemplaret från Ferme Dufour har sidofläckarne å bröstet utpräglade, men är i det hela vida mörkare. Ryggfjädrarnes skaftfläckar äro mörkare och större, och det bruna är mindre rostfärgadt. Ungfågeln från Moghar liknar honan, men har ej sidofläckarne å bröstet.

Galerida theklæ harterti ERL.

Iakttagen som häckfågel vid El Kantara och Batna. På förra platsen uppträdde den på en ökenartad slätt, väl 1 kilometer från oasen, och, på den senare, bland annat äfven vid foten af de tallbevuxna bergen. De sågos aldrig sitta i träd eller på buskar, hvilket af Kleinschmidt uppgifves som betecknande för artens nära släktskap med *Lullula*.

I El Kantara tillfördes mig af en herde ett bo med tre ägg, hvilka i hög grad likna ägg af *Lullula*. Då trädlärkan, ehuru den af Hartert uppgifves förekomma »i det bergiga Algeriet», svårligen kan antagas häcka vid El Kantara, skulle boet möjligen tillhöra ofvanstående art, hvilkens ägg af Hartert sägas vara relativt fint och matt punkterade. Detta skulle då mera än något annat tala för den nämnda släktskapen.

Galerida cristata arenicola TRISTR.

På olika platser omkring Biskra, vid Col de Sfa den 5 april, vid Ferme Dufour den 3 april och vid Fontaine chaude den 8 april, skötos tofslärkor, hvilka genom en ljusare och mera rödgul, för ökenterräng mera anpassad kolorit skilde sig från vår *G. cristata*. En liknande ökenform iaktogs utan att blifva närmare undersökt, under ökenresan till Touggourt, vidare vid El Kantara och slutligen också på högslätten mellan Lambessa och Timgad.

De i Biskratrakten skjutna exemplaren öfverensstämma närmast med Tristrams *G. arenicola* sådan denna beskrifves af Dresser i hans omförmälda arbete och med Harterts *G. cristata arenicola*. Det grågulröda i dräktens grundfärg och den till öfversta delen af bröstet begränsade streckteckningen å undersidan, gifva den allmänna färgkaraktären. Iris är ljust gråbrun. Öfvernäbbens öfre delar samt undernäbbens spets äro hornbrungrå. Öfvernäbbens undre kant och undernäbben i öfrigt äro blekt rödgrå. Benen äro ljust gulgrå. Med de af Dresser angifna måtten stämma närmast de af mig antecknade:

T. l. = 170—180 mm.; V. 102; V. s. 27—28; S. 64—66; T. 24—25.

Dessa mått skilja sig ej mycket från de i Naumann för *G. cristata* angifna. Dock är totallängden och vingmättet något större hos de af mig mätta exemplaren. Vingmättet är märkbart lägre än det af Hartert för *G. cristata arenicola* angifna.

Näbben är påfallande stor, den mäter (från pannfjäderkanten till näbbspetsen) 17,5 och 18 mm. Den är sålunda lika stor som näbben hos Harterts *G. cristata macrorrhyncha*, som enligt H. mäter »intill 18 mm.». Men den är mindre än näbben hos Dressers *G. macrorrhyncha*, som enligt D. mäter 22,6 mm. I hvarje fall är *G. cristata macrorrhyncha* i öfrigt så mycket större, att mina exemplar icke kunna hänföras till denna art. Så vidt jag kan finna, äro dessa att betrakta som stornäbbade former af *G. cristata arenicola*. Men de äro ej blott stornäbbade utan också i påfallande grad storhuvade — afståndet från nacken till näbbroten utgör 27—29 mm.

Det synes mig troligt, att *G. cristata arenicola* med mellanformer går öfver i *G. cristata macrorrhyncha*. Måhända

utgör den, ev. tillsammans med den snarlika abyssinska *G. cristata isabellina*, en första länk i en utvecklingskedja, som går vidare genom *G. cristata macrorrhyncha* och släktet *Chersophilus* till släktet *Alæmon*.

Ett bo af *Galerida* och antagligen subsp. *arenicola*, tillfördes mig af en herde i El Kantara den 26 april. Det är byggdt ytterst af fina strån och finare, torra växtdelar, litet garnstycken, lianeremсор, ull och gethår; innerst och till mesta delen af växtull, blandad med de egendomliga, för ändamålet mycket lämpliga bladsnärlen af halfgräset. Innehöll 3 ägg, nästan orufvade, af storfläckig typ.

Ammomanes deserti algeriensis SHARPE.

Iakttogs kring Biskra — vid Col de Sfa å bergkedjans fot, vid Fontaine chaude vid de salthaltiga lägre kullarne — och vid El Kantara dels på lågt liggande ökenslätt, dels å steniga gräsbevuxna högterrasser. Terrängen vid Col de Sfa syntes med hänsyn till skyddsfärgen särskildt passande. Fågelns fina rödgrå kolorit gick här helt samman med markens.

Fågeln är föga skygg. Man såg den ibland helt nära sig höja sig i luften med ett kort, melodiskt men ej särdeles starkt kvitter för att sedan i båglinjer hastigt sänka sig till jorden.

Den 22 april påträffades vid El Kantara ett bo af denna art. Det låg på en ökenslätt ej långt från bergskedjan Djebel Filatu, på hård, stenig terräng, glest bevuxen hufvudsakligen med blekt blågrön *Artemisia herba alba*. Den rufvande honan gick upp ett par meter ifrån oss och höll sig sedan på några meters afstånd. Boet låg djupt i en liten urgröpning i jorden så att kanten knappast höjde sig öfver marken och var helt öfvertäckt af en sten. Dess yttre bredd var 10 och 11 cm., dess inre 6 cm. och djupet 3,5 cm. Bomaterialet är i yttre delar fina gräs och delar af finare örter, i inre delar och till hufvudmassan fröull (till betydlig del från *Filago spatulatha*) med tillhörande små örtdelar, fruktfjun af Syngenesister, en och annan liten garnända samt får- och getull. Boet innehöll 3 föga rufvade ägg med starkt röd gula. Äggen ha följande mått och vikt:

$$\frac{22,5 \times 17 \text{ mm}}{18 \text{ cgm}}, \quad \frac{23 \times 17}{18}, \quad \frac{22,5 \times 16,5}{17}.$$

Alæmon alaudipes (DESF.).

Såg strax nedom Mrayer vid olika tillfällen en individ af denna art. Den kom snabbt flygande rätt lågt öfver marken, korsade vägen tätt framför våra mulåsnor, fortsatte på andra sidan vägen och slog ned på marken utom skott-håll. Vid försök att närma sig den, löpte den med utomordentlig snabbhet upp öfver sandkullarne och lyfte utom skott-håll. Flykten erinrade något om härfågeln.

Anthus campestris L.

Skjöts vid Ferme Dufour den 8 april. Var ej ovanlig å fälten kring Batna. Sågs äfven å de kala bergkullarne vid Djebel Mahmel den 5 maj.

Motacilla flava L.

Sågs, 15—22 april, ofta vid de små vattendragen i Ouëd Biskra.

Emberiza calandra L.

Ej sedd söder om Batna. Mellan Lambessa och Batna förekom den ehuru ej talrikt. Först i Nord-Algeriet syntes den vara vanlig.

Emberiza striolata sahari LEVAILL.

Af denna mycket egendomliga fågel sköts (af N. Gyldenstolpe) ett exemplar i bergterrängen vid Col de Sfa den 5 april. Eljes iaktogs fågeln endast i arabbyarne, i Gammal-Biskra, i oasen Chetma och i oasen El Kantara. På arabernas små lerhus lefde dessa fåglar — af araberna kallade marabut — som gråsparfvar, ännu oräddare än dessa. Man såg dem ofta sitta stilla långa stunder på murarne. Ibland kommo de ned på marken för att dricka ur en rännil, stundom ett par steg från ens fötter. Någon gång hördes ett svagt läte: pūh, pūh.

Om det intima samlifvet med araberna är egendomligt nog, så är fågelns häckningsvanor än mera afvikande från släktets. Boet anbringas nämligen under arabhustaken, öfver

bjälkarne af palmstammar, som täckta med palmbladskaft läggas öfver murarne, eller på dessa själfva. Bona äro byggda ytterst af gröfre och finare strån och fina rotfibrer och därinnanför af tagel blandadt med något ull, i en mäktig bale.

Äggen, 3 à 4 till antalet, hafva en mycket blekt blågrön grundfärg och — i regel likformigt strödda öfver hela ägget, någon gång mera samlade i krans å tjockändan — mörkbruna eller mörkt brunvioletta ytfläckar, allt utan snirklar. En 4-kull visar måtten:

$$\frac{18 \times 14 \text{ mm.}}{10 \text{ cgm}}, \quad \frac{18,5 \times 14}{10}, \quad \frac{18,5 \times 13,5}{10}, \quad \frac{18 \times 13,5}{10}.$$

Coccothraustes buvryi CAB.

Under vistelsen i Batna hade man jämt tillfälle att iakttaga stenknäckar, dels kring staden Batna, dels vid Lambessa. De höllo till i trädgårdar och framför allt i de med unga träd planterade alléerna, där de lifnärde sig med almarnes frukter. De uppträdde talrikt och voro icke skygga, då de icke sågo sig uppmärksammade. Dessa stenknäckar voro alla påfallande små och af en betydligt mera oansenlig kolorit än den nordeuropeiska formens. Medan Dresser i sitt meromnämnda verk för *C. vulgaris* anger måttet 17,8 för totallängden, visa tre af mig mätta exemplar, samtliga honor, måttet 16—16,7. De tre honornas färg — egendomligt nog iakttog jag, bland de många stenknäckar jag såg, ingen med mera lysande, för hankön talande färger — går vida mer i grått än hos vår form, med en svag dragning i brunt (själfva ryggen är mörkbrun) ofvan och en svag antydning om vinrött å undersidan. Det vackert röd- och olivgula hos den nordeuropeiska formen saknas här helt. Endast rundt om näbben visar en smal zon en dragning i gulgrått. De öfre stjärttäckarne äro olivgulgrå. Iris är ljusgrå med en smal brunviolett zon innerst. Näbben är blåsvart utom vid basen rundt om samt å undernäbbens midt, där den är blåhvit, stötande något i rött.

Acanthis cannabina nana (Tsch.).

Ej ovanlig vid Batna, där den mest förekom i maquisvegetationen bland bergen.

Serinus canaria serinus (L.).

Iakttagen i oasen Chetma den 18 april, där den mest uppehöll sig bland de små trädgårdarnes örtväxter. Talrik i oasen El Kantara, därifrån bon med färska eller halfrufvade ägg erhöles 23—27 april. Bona äro vackert svarfvade, bestå i yttre delar af de finaste, smidiga stjälkar och rottågor, stundom också af smådelar af starkt ulliga växter, särskildt *Gnaphalium spatulatum*, stundom blandadt med litet trådändar, fina linneremсор, samt i inre delar af växtull jämte litet fårull. Äggens antal vanligen fem.

Acanthis carduelis africanus subsp. nov.

Utomordentligt allmän hvarhelst vi kommo i Algeriet, särskildt i oaser och trädgårdar kring Biskra och i El Kantara. Vid Batna sågs den mest i maquisvegetationen. Sågs ofta i småflockar äfven midt i häckningstiden. Ett af mig i Biskra skjutet ex. har *icke* gröfre näbb och har *kortare* vinge än nordliga formen.

Under vistelsen i El Kantara kommo arabpojkar ofta med bon med friska eller stundom starkt rufvade ägg, vanligen fem till antalet.

Fringilla chloris aurantiiventris (CAB.).

Iakttagen vid El Kantara och i maquisvegetationen vid Batna. Ett ♂-exemplar från El Kantara, den 27 april, öfverensstämmer rätt väl med den europeiska grönfinken, men visar ännu lifligare färger.

Fringilla coelebs africana BP.

Äfven bofinken representeras i Nordvästafrika och å dess ögrupper med skiftande former. Chokladfärgen bleknar till ljust vinrödt hos de på fastlandet lefvande formerna, till rostgult hos *F. tintillon* på Azorerna, Madeira och Canarieöarne, och försvinner delvis helt för hvitt hos *F. Palmæ* på ön Palma. Det stålblå breder ut sig hos fastlandsformerna och än mer hos *F. tintillon*, det gröna drar sig tillbaka hos *F. tintillon* och är helt försvunnet hos *F. Palmæ*, där det blå

ljusnar. Och så står till sist den märkligaste bland dem alla, Teneriffas *F. teydea*, helt gråblå, med större växt och med helt säregna vanor.

Den algeriska bofinken uppträdde synnerligen talrikt i maquisbuskagen och å de tallbevuxna bergen kring Batna och likaså i stenekskogarne bortom Lambessa. Medan den vid Batna var synnerligen skygg och visade en stor förmåga att hålla sig dold bland tallbarren för att omärkligt smyga därifrån, var den bland stenekarne vida mera orädd och lätt åtkomlig.

Passer hispaniolensis TEMM.

Talrik i alla under resan besökta oaser. Den sparf, som fanns i Constantine, i Rummelravinen, tycktes mig också vara denne. Sågs äfven inne i det europeiska Biskra. Sågs i regel i flockar som höllo till i träd, framförallt i palmkronorna. Betydligt skyggare än vår gråsparf.

Passer domesticus subsp.?

På grund af Königs uppgift att denna art skulle vara den i Biskra förekommande, spanade jag där ofta efter den. Blott en gång tyckte jag mig se ett exemplar. I hvarje fall var *P. hispaniolensis* afgjordt den äfven i Biskra dominerande.

Erythrospiza githaginea LICHT.

Flyktigt iakttagen på Col de Sfa den 5 april och vid El Kantara den 24 april.

Sturnus vulgaris L.

Tvenne ♂-exemplar fällda i en farm strax norr om Biskra den 8 april — ett sent datum om arten, som Hartert uppger, icke häckar i Algeriet.

Oriolus galbula L.

Visade sig, rätt skygg, ej sällan i alléer och trädgårdar, 28 april—8 maj, vid Batna.

Pyrrhocorax graculus L.

Den arabiske guiden vid hotellet i El Kantara kände väl till »les petits corbeaux» i de närliggande bergen, och den 24 april fick jag tillfälle se fåglarne där.

Redan efter en halftimmes ridt nedanför branterna på nordsidan af Djebel Filatu, där den steniga terrängen långsamt och i våglinjer sänker sig mot däliden nedanför den midt emot liggande bergskedjan, fingo vi alpkråkor i sikte. De kommo flygande från klippkrönet ofvanför och slogo ned på marken, sökande efter föda bland stenarne och växterna, som utgjordes af Halfa- och annat gräs samt, till stor del, af *artemisia herba alba*. Ibland togo de plats på något af de på terrassen liggande väldiga stenblocken. Mest under deras flykt, liksom också medan de sutto på bergkrönet, hördes deras läte, som någon gång liknade kajans men oftast var ett smällande och långt ljudande pschā, något liknande run-gandet efter en mauserkula. De voro ej synnerligen skygga. Efter en timmes ridt nådde vi häckningsplatsen. Det ljusst brunröda och lafgrå berget, fullt med afsatser och mestadels lodräta remnor, hängde här fram öfver den starkt sluttande terrassen, så att de nedre delarne af branten, omkring 10 meter upp, gick inåt. Här funnos på en höjd af 10 till 15 meter åtskilliga breda remnor och hål, och ur ett par af dessa syntes en del af ett fågelbo, stort som en kråkas, och gjordt af grofva pinnar. Uppe vid bergkrönet flögo ett tiotal alpkråkor, här, förmodligen på grund af skottlossning, skyggare än förut, och här hade de, efter allt att döma, sin häckningskoloni.

Denna alpkråkelokal torde ha varit känd af Canon Tristram som, förutom Bokhari vid Alger, nämner klippor vid El Kantara som fyndort (The Ibis 1859). Salvin och, än tidigare, Loche talar om fågelns förekomst i Algeriet, och Dixon omnämner (The Ibis 1882) att han på Djebel Aures vid Ouéd Taga iakttagit *Pyrrhocorax* utan att kunna angifva arten. Jag vill tillägga, att jag vid besöket å Djebel Máhmel, ej långt från Ouéd Taga, den 5 maj, hörde alpkråkans läte, dock utan att se fågeln.

Om ett af mig skjutet ♂-exemplar har jag antecknat:

T. l. 40,4 cm.; V. s. 2; V. 31; S. 15,3; T. 6; Näbb (efter öfre kanten) 5,7.

Iris ljus gråbrun med en yttre, smal, ljusgrå zon. Näbb korallrött, inuti orangerött inemot svalget, som är blekt köttfärgadt. Fötternas färg går något mera i purpur. Sulorna blekt köttfärgade.

Garrulus glandarius cervicalis BP.

Den 23 april fälldes från en palmkrona i oasen El Kantara en ♀-individ. Strax efteråt visade sig på samma plats en andra individ, antagligen honan. Den 5 och 7 maj iakttogos flere stycken i stenekskogarne bortom Lambessa. De föreföllo något mindre skygga än våra nötskrikor. Det läte, som iaktogs, var ett jamande. Om två exemplar, ett af hvardera könet, har jag antecknat:

T. l. 33--34 cm.; V. s. 8. Iris har en innersta brunröd zon, därutanför en blekblå, så en blekare rödbrun och ytterst en afbruten, smal, svartblå zon.

Fjäderdräkten företer bjärta motsättningar, något som öfverhufvud synes karakterisera de västliga, spec. sydvästliga formerna. Medan de östliga *G. Brandtii* och *G. hyrcanus* äro mera enfärgadt och mättadt chokladbruna, tilltager färgdifferentieringen, särskildt uttalad i det svarta och hvita å hufvudet, genom de västliga formerna medan den dock mest synes tillspetsa sig på den linje som går genom *G. hyrcanus*, och *G. Krynicki* till *G. cervicalis*, som i fråga om kontrastfärgning synes vara slutlänken.

Pica mauritanica MALH.

En individ sågs vid Ouéd Taga den 5 maj. Den 7 maj sågs en flock på några individer i stenekbuskskogarne söder om Lambessa, i hvilkas utkanter mot de öppna dalsänkorna de under stor skygghet förflyttade sig. På manshöjd i stenekbuskarne påträffades flera gamla bon.

Den algieriska skatan synes afgjordt vara en skogsfågel. Under vintern sades den vid Ouéd Taga, som har ett rött klimat, någon gång komma i flock till gårdarne.

Ett ♂-exemplar har T. l. 45 cm.; V. s. 19,2; V. 17,5. Iris brungrå. Den nakna fläcken bakom ögat sidenskimrande koboltblå.

Corvus corax tingitanus IRBY.

Ej af mig iakttagen söder om Biskra. Mindre vanlig kring Biskra är den vid El Kantara talrik som häckfågel och ses redan här i flockar. Vid Batna är den synnerligen talrik och ses där ej sällan i stora flockar på fälten i närheten af upplag för afskräden o. d. Syntes ofta på resan genom Nordalgeriet. Den är betydligt mindre skygg än *C. corax*. Lätet ligger högre på tonskalan och är mera sträfft, erinrande om råkans.

Under vistelsen i El Kantara tillfördes oss en 4-kull orufvade ägg. Den 24 april besökte jag dårsammastädes platsen för ett korpbo. Det låg i den lätt sönderrasande branten af en kalkstensklippa, ett 100-tal meter från järnvägen med öppen utsikt åt denna, i en uppåt öppen remna, omkring 20 meter öfver marken. Den rufvande fågeln, synlig på långt håll, flög af utom skotthåll då vi, beväpnade, nalkades. Boet innehöll, enligt araben som nedhissades, nakna ungar.

Näbbformen, i allmänhet karaktäriserad af den starka konvexiteten, synes i öfrigt rätt olikartad å tvenne af mig fällda exemplar. Medan honans är mera utdraget, utmärker sig hanens för en stark vinkelböjning af undernäbben.

Coloeus monedula spermologus (VIEILL.).

Förekom i mängd i Rummelravinen vid Constantine. Bland flockarne där sågos flera individer med ofvanifrån egendomligt brunskimrande dräkt.

Lanius excubitor algeriensis LESSON.

Den 5 april såg jag helt flyktigt i en trädgård i Biskra en individ, som på grund af ett mörkare grå syntes mig tillhöra denna art. På högslätten mellan Lambessa och Timgad iakttogs, den 5 maj, en individ.

Lanius excubitor elegans SWAINS.

Såg arten, under ökenfärden, på högslätten söder om Bordj Saada samt nedanför Mrayer. Såg äfven, den 14 april,

en individ i en palmkrona inne i oasen Touggourt. Den 15 april fann jag nedanför Mrayer ett bo. Jag undersökte ett Sarib-buskage och under tiden flög en ökenvarfågel därifrån och tog plats på telegraftråden i närheten. Buskaget innehöll ett par gamla bon af arten samt ett, innehållande 5 friska ägg. Fågeln, som kommit från buskaget och som väl antagligen rufvat, sköts och befanns vara en hane, Boet låg rätt djupt i snåret, $\frac{3}{4}$ meter öfver marken. Det föreföll något slarfvigt byggdt, bestod innerst af rottrådar och torra stjälkar af Salicornicéer, vidare af linnetrådar, get- och kamelhår och en myckenhet af smala tygremsor, »isabellfärgade», ett material, som, antagligen stammande från beduinerna, fanns i mängd hängande på vindsidan af buskaget.

Äggen, hvilkas gula var mycket ljus, hafva följande mått och vikt:

$$\frac{26 \times 19,5 \text{ mm.}}{28 \text{ cgm}}, \quad \frac{25 \times 19,5}{28}, \quad \frac{25 \times 19}{28}, \quad \frac{25,5 \times 19,5}{28}, \quad \frac{26 \times 19}{27}.$$

Lanius senator rutilans TEMM.

Den rödhufvade törnskatan var vanlig på alla besökta platser från Batna till Touggourt och sågs äfven midt i öknen såsom den 15 april nedanför Mrayer, där Saribbuskar förekommo. Samtliga undersökta exemplar hade, mer och mindre starkt uttalad, den rostgula färgton å undersidans och öfvergumpens hvita, som kännetecknar de i Nordafrika häckande rödhufvade törnskatorna och som gaf Temminck anledning gifva dem den omstridda artbeteckningen. Under min vistelse i Algeriet var jag tyvärr ej underkunnig om det vanskliga i detta problem. Ett större material af de för skilda åldrar och ruggningsperioder skiftande dräkterna hade varit synnerligen önskvärdt för en utredning af den ännu oklara frågan. Oklarheten gäller särskildt betydelsen af de egendomliga ljusa dräkterna, hvilka mest motivera artbeteckningen. Man är ännu ej enig om, huruvida dessa dräkter tillhöra honor i allmänhet eller endast unga honor eller om de öfverhufvud endast äro att anse som afnötningsfenomen.

Muscicapa striata (PALL.).

Iakttagen på bergen vid Batna den 30 april och inne i staden den 4 maj.

Muscicapa atricapilla speculigera BP.

Svarta och hvita flugsnappare sågos ofta vid Batna, såväl i stadens planteringar som bland de tallbevuxna bergen. Sågos äfven, den 7 maj, i stenekskogarne bortom Lambessa. De torde hafva tillhört ofvanstående subspecies, då den nord-europeiska formen väl tidigare lämnar Afrika.

Muscicapa collaris BECHST.

Sedd den 1 maj i en allé vid Batna.

Chelidon rustica L.

Vanlig vid Biskra, El Kantara och Batna, på samtliga lokalerna häckfågel. Ett den 7 april i Ouéd Biskra skjutet exemplar har mer än vanligt rostgul undersida. Iakttog i Biskra individer med en starkare rostfärg, erinrande om den egyptiska *Chelidon rustica savignii*. Ett vid boet i Lambessa iakttaget exemplar hade däremot helt hvit undersida, hvadan Algeriets *H. rustica* i denna punkt synes rätt mycket variabel.

Hirundo riparia rupestris SCÖP.

Förekom i bergbranterna vid El Kantara. Ett exemplar därifrån har totallängden 14,5 cm. Iris ljust gråbrun. Näbben gråsvart. Fötter blekt gråröda.

Hirundo riparia subsp.?

Såg i oasen Chetma en individ den 18 april.

Hirundo urbica subsp.?

Sedd en gång, den 8 april, i öknen vid Col de Sfa.

Cypselus melba L.

Iakttagen öfver Col de Sfa, 8 april, och i bergen vid Batna.

Caprimulgus europæus L.

Sedd bland stenekbuskagen vid Lambessa den 7 maj.

Caprimulgus ægyptius LICHT.

Under ökenresan hördes nattskärror i oaserna Mrayer och Touggourt. Efter litteraturen att döma torde de snarast ha varit denna art.

Gecinus Vaillantii MALH.

Ett exemplar sedt i stenekskogarne mellan Lambessa och Ouéd Taga den 5 maj.

Iynx torquilla L.

Fann, den 2 april, på gatan i Biskra en söndertrampad individ.

Merops apiaster L.

Biätare påträffades första gången under ökenresan den 11 april nedanför Bordj Saada, då ett par fåglar sågos på telegraftråden. På hemfärden den 15—16 april sågos de flerstädes i mindre flockar. Ofta flögo de från telegraftråden ned på marken. Efter ett skott gåfvo de sig seglande af utåt fältet.

Den 18 april sågos skilda småflockar i oasen Chetma. De svärmade fram, som i lek och dans, öfver palmerna och kornfälten. De kunde komma med stark fart fladdrande som svalor. Helt plötsligt doko de ned mot jorden, vände plötsligt uppåt igen, fladdrade och seglade på nytt. Ryggarne skimrade gyllenbrunt i solljuset, och det lyste rosarödt genom vingen när fågeln stod med ryggen mot solen.

Efter nämnda dag hördes de, mest på eftermiddagarne, i Biskra, svärmande öfver stadsparkerna eller ute öfver ouëden. Kerub-rub lät det, entonigt och föga melodiskt men jublande som lärktoner. Öfver ouëden såg man ofta deras flyg lekar. De ilade med blixtnabbt spelande vingslag, för att med en gång hålla inne och segla, ett hastigt slag igen och så seglande på nytt, under vändande ibland på vingplanet som roffåglar. Ibland slog någon ned och satte sig på en sten i den torra flodbädden, låg vågrät och lät fortfarande höra sitt jublande.

Då vi lämnade Biskra, den 20 april, hade de ännu ej dragit sig samman vid häckplatserna i ouëdens lerbrinkar.

Men vid vår ankomst till El Kantara, den 21 april, funnos de där, och den 4 maj sågs en skara på 20 à 30 svärma öfver bergen norr om Batna.

Merops persicus PALLAS.

Iakttogs med säkerhet endast på ökenresan mellan Touggourt och Mrayer den 15 april, då ett par sköts från telegraftråden. Förekommo i vida mindre antal än *M. apiaster*.

Coracias garrulus L.

Såg den i maquisvegetationen vid Batna den 3 maj och i stenekskogarne den 5 maj.

Upupa epops L.

Iakttagen från Constantine ned till Biskra och i oaserna däromkring. Sedd äfven i ökenterrängen.

Strix flammea L.

Den 7 maj presenterades af en arab i Batna en orufvad 4-kull, tagen, enligt hans uppgift, »i arabhusen».

Scops giu SCOP.

Hörd, nätterna 11—16 april, i oaserna Biskra Mrayer och Touggourt.

Cerchneis tinnunculus (L.).

Algeriets vanligaste roffågel och iakttagen öfverallt ned till Biskra. Särskildt talrik i Rummelravinen vid Constantine, där, den 1 april, ett litet träd å bergbranten har ej mindre än sex exemplar.

Falco Feldeggi SCHL.

Ett par gånger sedd vid bergbranterna i El Kantara.

Milvus korschun GMELIN.

Sågs på åtskilliga ställen mellan Alger och Biskra, men ej längre söderut. Särskildt ofta sedd i El Kantara.

Buteo desertorum DAUDIN.

Sedd flerstädes omkring Biskra och en gång, den 19 april, inne i oasen vid Gammal-Biskra.

Aquila Bonellii TEMM.

Denna art, af fransmännen kallad »Jean le bleu», fanns uppstoppad i hotellen i El Kantara och Batna. Tror mig hafva sett fågeln en gång i bergen vid El Kantara.

Neophron percnopterus L.

Förekom rätt talrikt i Rummelravinen vid Constantine, där den flög och seglade i vida ringar öfver arabstaden och längs ravinbranterna och ofta sågs sätta sig på deras afsatser. Sedd ett par gånger vid El Kantara och en gång öfver bergen vid Batna. Ingenstädes vid eller söder om Biskra.

Columba livia L.

Häckade flerstädes i bergbranterna vid El Kantara. Slog ibland, parvis eller i små sällskap, ned på de klippiga markerna i dälderna. Ett ♀-exemplar, skjutet där den 24 april, öfverensstämmer i allo med den europeiska formen. T. l. 30,5 cm. Fötterna blekt purpurfärgade.

I Rummelravinen sågos dufvor i mängd, de flesta med rena klippduvafärger, några dock med afvikande tamduvvedräkter.

Turtur vulgaris L.

Den 4 maj sågos två stycken i ett af de små alléträden utanför Batna, mycket orädda. Den 7 maj iakttagna i sten-ekskogarne bortom Lambessa.

Turtur senegalensis L.

Förekom, ehuru ej talrikt, i oaserna från Biskra till Touggourt, men höll sig i allmänhet väl dold och var oftast ganska skygg. Vid Gammal-Biskra hände mig dock, på af-

tonen den 20 april, att tre palmdufvor helt plötsligt slogo ned i ett litet kornfält helt nära vägen och så tätt tillsammans, att de alla blefvo fällda i ett skott. Samma dag såg jag en palmdufva slå ned på marken i en gränd inne i arabbyn. I Gammal-Biskras oas såg jag ett tomt bo af palmdufva, 5 meter högt på midten af ett palmblad och bestående af mörkbrun palmbast med litet kortstråig halm i midten.

Columba palumbus L.

Den 5 och 7 maj såg jag ringdufvor i stenekskogarne bortom Lambessa. De uppträdde vid senare tillfället i småflockar. Tycktes vara ej fullt så skygga som våra ringdufvor och trögare i flykten. De kunde en god stund, medan man var i omedelbar närhet, sitta stilla i de täta kronorna, tills de helt plötsligt dök ut på andra sidan.

Coturnix communis (L.).

Voro, under vår vistelse i Biskra, vanliga i sädesfälten däromkring. Den 4 maj stötte jag upp ett par ur ett kornfält utanför Batna.

Caccabis petrosa Gmel.

Vanlig kring El Kantara och Batna. Den 24 utbjödo beduiner vid El Kantara orufvade ägg. Den 5 maj såg jag ett par klipphöns på öfversta sluttningarne af Djebel Máhmel. Den 7 maj såg jag i stenekskogarne bortom Lambessa helt plötsligt en stor fågel högre illa bort på marken ett bösshåll ifrån mig. Först efter det hastigt aflossade skottet blef det mig klart, att det var en klipphöna. Det visade sig vara en höna med stora gulor i ovariet.

Ardea cinerea L.

Den 20 april sågos två stycken tillsammans flyga norrut öfver Ouéd Biskra.

Phoenicopterus roseus PALLAS.

Den 1 april och den 9 maj, då järnvägsstationen Les Lacs norr om Batna passerades, sågos i de långgrunda sjöarne där, omramade af flacka stränder, stora mängder, bortåt ett tusental, flamingos. De stodo på några hundra meters afstånd i ett långt, tätt, rosenfärgadt band tvärs öfver sjön. En och annan liten grupp stod något närmare skild från kedjan.

Ciconia alba L.

Utomordentligt allmän i Algeriet. En individ sågs den 7 april flyga öfver öknen vid Col de Sfa. Den 11 april sågos två stycken flyga norrut strax norr om Bordj Saada. Eljes sågos inga söder om Batna. I staden Batna rufvade åtskilliga par, och vid farmen vid Ouéd Taga, sydost om Batna, ett par. Nedanför Constantine sågos i en liten lund af ett tunnlands areal vid järnvägen ett dussin bon. Och i Constantine fanns minst ett tiotal bon på taken i arabstaden.

Pterocles arenarius PALLAS.

Vid Ferme Dufour sågos den 3 april ett par sandhöns, hvilka antagligen tillhörde denna art. Den 11 april sågos mellan Biskra och Bordj Saada på långt håll några mindre flockar af obekant art.

Otis Houbara GMEL.

Aldrig af mig iakttagen. Tillfördes, under de sista dagarne af vistelsen där, af beduiner såväl hårdt rufvade ägg som ungar.

Aegialitis alexandrina (L.).

Sedd en gång under ökenfärden mellan Biskra och Mrayer.

Aegialites dubia SCOPOLI.

Några individer af denna art syntes, 15—20 april, vid vattenpölarne i Ouéd Biskra.

Cursorius gallicus GMEI.

Under ökenfärden mellan Touggourt och Mrayer kommo, kort före solnedgången, tvenne ökenlöpare flygande öfver vägen och slogo ned på ett godt bösshåll från vagnen. Den ena blef omedelbart skjuten, den andra flög vidare och försvann ur synhåll.

Oedionemus crepitans Saharæ RCHW.

Sedd endast i Ouéd Biskra, där vid ett par tillfällen mellan 15 och 21 april ett par gick upp utom skotthåll å den steniga och hårdleriga marken och sedan, trots långvarigt sökande, ej på nytt kunde fås upp.

Totanus glareola L.

Ett exemplar sköts vid en vattenpöl i Ouéd Biskra den 21 april.

Numenius phaeopus L.

Den 1 april sågs från bantåget ett exemplar på stranden af Flamingosjön vid Les Lacs.

Anas spec.?

Några änder sågos, utan att till arten kunna bestämmas, vid Les Lacs den 1 april.

Larus leucophaeus LICHT.

Sedd utanför Alger den 30 mars.

Tryckt den 31 december 1910.